

Kde a jak Česká republika pomáhá

KOSOVO

Kde a jak Česká republika pomáhá

KOSOVO

Mgr. Jiří Pánek a kol.

Olomouc 2013

OBSAH

Úvodní slovo	7
Kosovo	10
Info o Kosovu	14
Vybrané projekty	15
Prishtina Jewish Cemetery Rehabilitation	16
Podpora udržitelného rozvoje města Gjakova	18
Podpora integrace sluchově postižených do společnosti	20
Podpora integrace zrakově postižených do společnosti I a II	22
Pracovní listy	24
Pracovní listy – řešení	27
Tiráž	28

ÚVODNÍ SLOVO

Globalizovaný svět je plný paradoxů a překvapení. Před půl stoletím jsme dokázali vyslat člověka na oběžnou dráhu a nedlouho poté na Měsíc. Nedokázali jsme se však definitivně zbavit některých eradikovatelných nemocí, jako je např. malomocenství nebo dětská obrna.

Světový ekonomický produkt dosahuje hodnoty přibližně 70 tisíc miliard amerických dolarů, to znamená 10 tisíc USD na jednoho obyvatele. Přesto žije miliarda lidí pod hranicí absolutní chudoby, za méně než 1,25 dolaru na den.

Odpověď na otázku, proč jsou některé země a regiony zaostalé a jiné se úspěšně rozvíjejí, není vůbec jednoduchá. Někteří to vysvětlují tzv. teorií závislosti (světové hospodářství je hierarchický systém, kde „centrum“ vytváří závislou „periferii“, západní blahobyt je pak důsledkem vykořisťování bývalých koloniálních území).

Jiní hledají vysvětlení s pomocí geografických a environmentálních faktorů (např. v tropech je rozvoj obecně obtížnější kvůli klimatickým podmínkám a infekčním nemocem; vnitrozemské státy jsou na tom hůře, než státy s přístupem k moři apod.).

Další skupina odborníků zastává tzv. kulturní determinismus, kde nezbytným předpokladem prosperity je zaměření na soustavnou práci, inovace, úspory, vytváření zisku, ale také je nezbytná vysoká míra sociální důvěry ve společnosti, náročnost etického systému a schopnost dobrého vládnutí.

Nejspíše to bude od každého trochu a čekáme na tvůrčí syntézu těchto tří přístupů. Ať už je to však jakkoliv, podstatné jsou především skutky (praxe), nikoliv jen slova (teorie). Proto je důležité, aby rozvinuté země, ale také komunity a jednotlivci v těchto zemích, byli ochotni a schopni kvalifikovaně pomáhat bližním v nouzi. A to nejen v rámci rodiny, regionu nebo dané země, ale také těm, kteří jsou geograficky a kulturně vzdáleni.

Kromě solidarity a altruismu k tomu máme i řadu dobrých praktických důvodů. Poskytováním rozvojové pomoci, resp. rozvojové spolupráce, můžeme do jisté míry předcházet ozbrojeným konfliktům a terorismu. Můžeme omezovat nelegální migraci a organizovaný zločin, chránit životní prostředí a ekosystémy globálního významu, pronikat na nové, do budoucna možná perspektivní trhy. Můžeme takto napomoci uplatnění našich výrobků a technologií v zahraničí, vylepšit svoji prestiž na mezinárodní scéně, budovat lepší diplomatické vztahy se zeměmi přijímajícími pomoc. A můžeme také podpořit zaměstnanost a odborné i jazykové dovednosti především u mladých lidí, kteří nejčastěji v rámci rozvojové spolupráce do zahraničí vyjíždějí.

Česká republika poskytuje zahraniční rozvojovou pomoc (spolupráci) od roku 1995 a takřkajíc se „učí za pochodu“. Objem naší pomoci není velký, jen asi 0,1 % hrubého domácího produktu (objem pomoci poskytovaný skandinávskými státy je zhruba sedminásobný). Přesto má tato pomoc svůj dobrý význam a smysl nejen v zemích příjemce, ale také u nás – přispívá ke zvyšování povědomí o dnešním komplikovaném světě a výzvách globálního významu, kterým budeme čelit.

Tato publikace se snaží zjednodušenou, ale názornou formou informovat o projektech a aktivitách, které probíhají nebo donedávna probíhaly v deseti prioritních zemích české zahraniční rozvojové spolupráce. Doufáme, že Vás zaujme do té míry, že se o rozvojových zemích budete chtít dozvědět více a sami si najdete potřebné informace z veřejně přístupných zdrojů. To alespoň bylo naše přání a cíl – nezavalit Vás množstvím dat, ve kterých se ztrácí vlastní informace a nepřehltit Vás informacemi, ve kterých se ztrácí poznání a porozumění.

Pokud tedy následující stránky vzbudí ve Vás, dospělých i studentech, zájem o dění v rozvojových zemích a snad i touhu se do rozvojových aktivit nějakou formou zapojit, bude pro nás nejlepší odměnou vědomí, že jsme se nenamáhalí zbytečně.

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

vedoucí Katedry rozvojových studií
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

PROČ KOSOVO?

Jádrem aktivit České rozvojové agentury (ČRA) v Kosovu je již delší dobu především integrace sociálně znevýhodněných skupin do společnosti. Jedná se například o inkluzi dětí ze znevýhodněných skupin do vzdělávacího systému v Kosovu, či o integraci zdravotně postižených. Obě témata představují jednu z největších sociálních výzev tohoto nového balkánského státu.

V Kosovu je realizována řada vzájemně se doplňujících projektů. Naplňování principu komplementarity vede k zvýšení efektivity Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky v Kosovu. V roce 2012 tak například ČRA navázala projektem na zlepšení postavení sociálně a zdravotně znevýhodněných skupin nevidomých obyvatel na dřívější projekt zaměřený na integraci sluchově postižených a současně byl také zahájen projekt na podporu školy pro zrakově postižené.

V sektoru zásobování vodou a sanitace probíhá projekt výstavby čistírny odpadních vod v obci Harilaçi. Nakládání s odpadními vodami v Kosovu je v počátcích a tato čistírna odpadních vod by měla být prvním v regionu Fushe Kosova/Kosovo Polje i jedna z prvních v celém Kosovu.

V souladu s celkovým působením v oblasti Balkánu se bude Česká republika i nadále podílet na rozvojových aktivitách v této zemi, zejména v sektorech sociálního a ekonomického rozvoje. Kosovo patří také k prioritním zemím transformační spolupráce.

Česká rozvojová agentura

KOSOVO

Kosovo je nemladší evropský stát, ležící ve vnitrozemí na jihozápadě Balkánského poloostrova. Sousedí na severu a na východě se Srbskem, na západě s Černou Horou a na jihu s Albánií a Makedonií. Rozloha 10 908 km² jej řadí mezi nejmenší evropské státy, podobně velký je např. ostrov Kypr. Počet obyvatel kolem 2 mil. (tj. asi pětkrát méně než ČR) přibližně odpovídá populaci dalšího státu bývalé Jugoslávie, sousední Makedonii. Hlavním městem Kosova je Priština (počet obyvatel města je cca 250 000), dále lze uvést již jen dvě stotisícové obce – Prizren (cca 135 000) nebo Ferizaj/Uroševac (cca 100 000). Jako regionální centra mladého státu je možné zmínit ještě Pejë/Peć (cca 80 000) nebo Mitrovicë/Kosovskou Mitrovici (75 000). Národnostní složení je přibližně následující: výraznou majoritu tvoří kosovští Albánci 90 %, početnou menšinou jsou Srbové 7 %, zbylá etnika představují asi 3 %. Kromě rovnoprávných oficiálních jazyků albánštiny a srbštiny patří mezi další užívané jazyky např. turečtina, bosenština, goranština nebo romština. Podobné procentuální zastoupení jako u národnostního složení lze přisoudit i statistice náboženské příslušnosti, což je možné odvodit ze skutečnosti, že Albánci jsou zpravidla muslimové a Srbové pravoslavní křesťané. Za poslední významněji zastoupené náboženství se uvádí katolictví, ke kterému se hlásí několik desítek tisíc obyvatel.

Ve starověku bylo Kosovo podobně jako k němu přilehlá území součástí ilýrské Dardanie, která se po začlenění do Římské říše ve 2. stol. př. n. l. stala její stejnojmennou provincií. Po rozpadu Římské říše se Kosovo stejně jako celý Balkán dostává pod vliv Byzance. V 6. stol. n. l. do oblasti přicházejí srbské kmeny Slovanů, pro něž se tato oblast stane základnou jejich budoucího státního uskupení. Silný vliv Byzance a Bulharska v průběhu celého středověku je postupně překryt na začátku 13. století, kdy celé území Kosova připadá k nově vzniklému srbskému státu. Za významné milníky z hlediska dnešních procesů, které se v Kosovu (někdy Srby nazývaném Staré Srbsko) odehrávají, lze označit rok 1346, kdy bylo město Pejë/Peć ustaveno za sídlo srbského pravoslavného patriarchy, a zejména rok 1389, kdy byl srbský kníže Lazar (na jehož straně bojovali i tehdy ještě křesťanští Albánci) poražen Turky v legendární bitvě na Kosově poli. Vítězství Osmanské říše předznamenalo budoucnost regionu na dlouhá staletí a mezi jeho důsledky patří mj. postupná islamizace území. Těžiště srbského státu se od té doby soustavně přesouvalo více na sever, kam také probíhala konstantní migrace srbského obyvatelstva. Definitivní konec Kosova coby geografického těžiště středověkého srbského státu přichází v polovině 15. století, kdy je území plně integrováno do Osmanské říše, jejíž součástí zůstalo až do roku 1912. V té době – přesněji již od 18. století – Albánci tvoří v Kosovu většinu obyvatelstva. S cílem změnit etnickou skladbu populace dochází po ustavení Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (později Jugoslávie) od roku 1918 k usazování srbských a černohorských kolonistů na území Kosova. Tamější Albánci se s tímto státem neidentifikovali, a proto se na začátku druhé světové války připojují k tzv. Velké Albánii, loutkovému státu fašistické Itálie. Po roce 1945 se anektované území vrací zpět Jugoslávii a je prohlášeno za její autonomní oblast s názvem Kosovo a Metochie. Zhoršující se ekonomická situace

Jugoslávie v 80. letech a vzrůstající nacionalismus přítomných národů rezonuje i v Kosovu. Roku 1991 byla jednostranně vyhlášena Republika Kosovo, avšak stát se nedočkal mezinárodního uznání. Po skončení hlavních bojů války v bývalé Jugoslávii se od poloviny 90. let pozornost srbských orgánů obrací směrem ke Kosovu, které mezitím stačilo rozvinout paralelní politické instituce nezávislé na srbské státní správě. Snaha bělehradské vlády o jejich potlačení, a o znovunabytí plné kontroly nad územím, eskalovala až k vojenským konfliktům mezi srbskou armádou a Kosovskou osvobozenou armádou (UÇK), jejichž součástí byly i etnické čistky (např. masakr v Račaku). Neúspěch diplomatických jednání a intenzifikace státem organizovaného násilí proti albánskému obyvatelstvu vedly k vojenskému zásahu zemí NATO, ustavení mezinárodního protektorátu, a v konečném důsledku i k vyhlášení nezávislé Republiky Kosovo roku 2008.

Kosovo je s výjimkou dvou níže položených rovinatých oblastí (Metochie a Kosova pole, v nichž žije většina populace) hornatou zemí, navíc obklopenou ze všech stran dalšími pohořími. Nejvyšším bodem země je Djeravica (2656 m n. m.) v pohoří Prokletije, ležící nedaleko od kosovsko-albánské hranice. Jde o druhou nejvyšší horu celé horské soustavy Dinarid, rozkládajících se na velké části Balkánského poloostrova, a nejvyšší vrcholek celé bývalé Jugoslávie. Mezi další pohoří s dvoutisícovými vrcholy patří Kopaonik na severu a Šar planina na jihu země – druhé jmenované pohoří je zároveň místem, kde se rozkládá doposud jediný stejnojmenný národní park v Kosovu. Podnebí této oblasti je kontinentální a lze zde zaznamenat relativně chladné zimy s dostatkem sněhu a naopak horká suchá léta. Období hlavních dešťových srážek přichází mezi říjnem a prosincem. Nejdelší řekou pramenící na území Kosova je Jižní Morava (s významným hydroenergetickým potenciálem), odtékající na sever a odvádějící vodu do Dunaje, tj. patřící k úmoří Černého moře. Naopak řeka Bílý Drin směřuje na jih do Albánie (bod, kde opouští Kosovo, je také nejnižší položeným místem v zemi – 297 m n. m.), a tam ústí do Jaderského moře. Více než třetina území je zalesněná, velká část teritoria je však vymezena pastvinám či orné půdě. V zemědělství, které zaměstnává značnou část populace, se pěstují zejména obilniny, ovoce, zelenina či brambory a produkují se mléčné výrobky a víno. Velká část potravin se přesto musí dovážet. Oblast Kosova disponuje rozsáhlými ložisky některých kovů a nerostných surovin jako je nikl, chrom, olovo, zinek, stříbro, resp. hnědé uhlí (lignit) a bauxit. Před válkou byl nejvíce rozvinut těžební, kovo a dřevo-zpracovatelský a energetický průmysl. Produkty z těchto odvětví se řadí mezi nejvýznamnější exportní položky; hlavní odbytiště kosovského zboží je v Itálii a Albánii. I tak je celková obchodní bilance země značně ztrátová, nejvíce zboží je dovezeno ze sousední Makedonie, Srbska a potom Německa. I přes ekonomické vzepjetí a konstantní růst HDP od roku 2000 platí, že Kosovo bylo a stále je nejméně rozvinutou oblastí bývalé Jugoslávie, která se potýká s vysokou nezaměstnaností (přes 40 %) a z níž velká část obyvatel odjíždí pracovat do zahraničí (zejm. Itálie, Německo, Švýcarsko či Velká Británie). K tomuto stavu svým dílem přispěl již zmíněný vojenský konflikt, ekonomické sankce a nedostatek investic a inovací do podfinancovaného a technologicky

zastaralého průmyslu. Svoji roli sehrála i geografická (myšleno z hlediska pozice k evropským a světovým obchodním centrům) a politická izolace země. Nyní je Kosovo zastoupeno v několika rozvojových institucích jako např. Světová banka (WB), Mezinárodní měnový fond (IMF) nebo Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), nicméně nesouhlas značné části států s jeho nezávislostí blokuje členství v řadě regionálních či světových integračních uskupení a organizací (např. OSN). Do fungování státu se promítají i národnostní problémy. Srbští obyvatelé Kosova ze severních oblastí země odmítají uznat centrální vládu v Prištině či jakkoliv jinak participovat na veřejném životě a pro správu vlastních záležitostí si vytvářejí stínové politické instituce. Příkladem může být skutečnost, že ačkoliv je oficiálním platidlem země euro, ve vesnicích a městech obývaných Srby se nadále používá srbský dinár. Přimět tyto obyvatele, aby se stali občany nově vzniklého státu, a aby dokázali respektovat fakt jeho existence, je největším úkolem na cestě k celospolečenskému usmíření. K dalším existujícím problémům, které je nezbytně nutné vyřešit, má-li být existence nového státu smysluplná, patří boj s organizovaným zločinem napojeným na evropské černé trhy s luxusním spotřebním zbožím, zbraněmi, narkotiky a lidmi či jejich orgány, který nalezl v Kosovu významnou základnu pro svoji činnost. Pokud se tyto primární předpoklady podaří naplnit, stále ještě bude třeba minimalizovat korupci, běžnou kriminalitu a soustředit se na zkvalitnění sociálních a zdravotnických služeb a sektoru vzdělávání, stejně jako prosadit modernizaci průmyslu a přivést investice do zemědělství. S pomocí mezinárodního společenství, rozvojových organizací a smysluplně využitých remitencí, které do země v nezanedbatelné míře směřují, by se takový úkol mohl podařit.

Do příštích let má Kosovo ideální věkovou strukturu populace, kdy téměř polovina jeho obyvatelstva je mladší 26 let (nejnižší hodnota v Evropě) a relativně příznivá situace je i v oblasti infrastruktury; např. silniční síť je v základních parametrech plně rozvinuta a zachována ve slušném stavu. Kosovo obsluhuje v porovnání se sousedními zeměmi nízký státní dluh a více než 90 % občanů státu je gramotných, což je sice na evropské poměry nízké číslo, ale z hlediska rozvojových zemí se o nízkou hodnotu nejedná. Podobně lze charakterizovat i údaj očekávaného dožití při narození, který je 70 let. Nezanedbatelným – ač doposud zanedbaným – odvětvím je i cestovní ruch, který z hlediska přírodních lokalit obsahuje turisticky atraktivní destinace, jako jsou pohoří Šar planina, Projetije a Kopaonik. V Kosovu lze nalézt i řadu srbských sakrálních památek z období středověku, které jsou dohromady zapísány na seznam světového dědictví UNESCO (jmenujme např. klášter Gračanica či kostel svatě Bohorodičky v Prizrenu aj.). Potenciály k rozvoji země tedy existují a jde jen o to, jak efektivně budou prostřednictvím vrcholných představitelů země využity.

Zdroje:

CIA Factbook – Kosovo.

Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>, 12. 2. 2013.

Constitution of the Republic of Kosovo. 2008.

Dostupné z WWW: http://www.confcoconsteu.org/en/congress/congress-XVI/Constitution_of_the_Republic_of_Kosovo_-_E.pdf, 11. 2. 2013.

DUŠKOVÁ, Lenka et al. 2011. Encyklopedie rozvojových studií. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

GIRGLE, Patrik. 2009. Stručná historie států: Kosovo. Praha: Libri.

HANUS, Martin - ŠÍDLŮ, Luděk. 2011. Školní atlas dnešního světa. Praha: Terra.

Hydropower and Navigation System „Morava“.

<http://wayback.archive.org/web/20090327035058/http://www.grf.bg.ac.rs/mjovanovic/PapersS/MoravaBMJSistem.pdf>, 12. 2. 2013.

Kosovo Brief – Geography, Climatic Conditions, Hydrology, People, Infrastructure, Economical Summary.

Dostupné z WWW: <http://www.kosovo-mining.org/kosovoweb/en/kosovo/brief.html>, 11. 2. 2013.

Kosovo: souhrnné teritoriální informace. 2012. In: BusinessInfo – oficiální portál pro podnikání a export.

Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/kosovo.html>, 10. 2. 2013.

Kosovo to Become Member of the EBRD.

Dostupné z WWW: <http://www.ebrd.com/pages/news/press/2012/121116a.shtml>, 12. 2. 2013.

Kosovo Human Development Report 2012.

Dostupné z WWW: http://www.ks.undp.org/repository/docs/2012/KHDR_2012_English.pdf, 11. 2. 2013.

LANDMANN, Rudolf. 2009. Encyklopedie zeměpisu světa. Ostrava: Knižní expres.

LIŠČÁK, Vladimír. 2009. Státy a území světa. Praha: Libri.

The ICJ's Advisory Opinion on Kosovo. 2010.

Dostupné z WWW: <http://www.usip.org/files/resources/PB55%20The%20ICJs%20Advisory%20Opinion%20on%20Kosovo.pdf>, 11. 2. 2013.

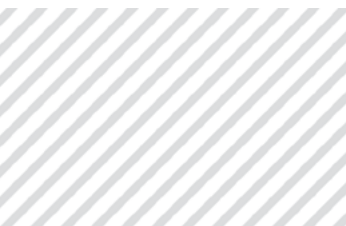
INFO O KOSOVU

Název:	Republika Kosovo
Hlavní město:	Priština
Rozloha:	10 908 km ² (asi 7krát méně než ČR)
Počet obyvatel:	cca 2,1 mil. (asi 5krát méně než ČR)
Jazyk:	albánština, srbština
Náboženství:	sunnitský islám 91 %, pravoslaví 7 % a katolictví 2 %
Státní zřízení:	parlamentní republika; avšak dosud s omezenou suverenitou, neboť v zemi stále působí mezinárodní síly operující na základě rezoluce OSN pod zkratkou UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) a dále EULEX (the European Union Rule of Law Mission in Kosovo) nebo KFOR (Kosovo Force).

VYBRANÉ PROJEKTY

Prishtina Jewish Cemetery Rehabilitation

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Institute for Monuments and Regional Museum of Prishtina	Kosovo	Priština	2009

Popis mise:

Připomínku historického židovského osídlení v této převážně muslimské zemi představuje židovský hřbitov z 19. století, ležící na kopci nad Prištinou. Areál hřbitova se však po dlouhé době bez toho, aniž by se o něj někdo staral, proměnil spíše ve skupinu zanedbaných a polorozpadlých náhrobních kamenů zarostlých trávou. Místo bylo využíváno maximálně pro fotbalová klání mladých Kosovanů. Tento malý lokální projekt české zahraniční spolupráce, realizovaný přímo pod dozorem ZÚ Priština (zastupitelského úřadu) a implementovaný lokálním partnerem (Institut pro ochranu památek a krajské museum v Prištině), se po roce 2008 pokoušel obnovit jeho zašlou krásu. Iniciativa vzešla od náměstka Ministerstva zahraničních věcí ČR, který místo navštívil a rozhodl se proti dezolátnímu stavu bojovat. Zástupci českého zastupitelského úřadu v Prištině a Ministerstva kultury, mládeže a tělovýchovy Kosova po tomto impulsu společně vynaložili úsilí, aby došlo k zlepšení neutěšeného stavu a zafinancovali vyčištění náhrobků, úpravu zeleně, místního mobiliáře atp., ke kterému došlo v létě roku 2009. Výsledek prací byl za přítomnosti české velvyslankyně Janiny Hřebíčkové odhalen v říjnu téhož roku.

Ačkoliv se na ceremoniálu hovořilo o nezbytnosti ochrany kulturního dědictví, dnes je teritorium hřbitova opět zanedbané. Náměstek české ambasády v Prištině Jan Plešinger lituje, že projekt nemohl být prodloužen v důsledku nedostatku financí po restrikcích ve státním rozpočtu. Nicméně je třeba zdůraznit, že vlastnictví projektu je nyní v rukou města Priština a Institutu pro ochranu památek a krajského musea v Prištině, jehož pracovníci by se o místo měli postarat a udržovat ho v důstojném stavu. Bez ohledu na neutěšený stav lokality lze konstatovat, že projekt zapříčinil zvýšení zájmu veřejnosti o tuto polozapomenutou památku a dokázal vnést do povědomí místních obyvatel fakt existence židovské komunity a její kultury v tomto regionu.

Rozpočet: 329 995 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/prehled_projektu_zrs_cr_v_kosovu.html

Students Restore Jewish Cemetery in Pristina. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.balkaninsight.com/en/article/students-restore-jewish-cemetery-in-pristina>

Restored Jewish Cemetery Falls into Disrepair. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.balkaninsight.com/en/article/restored-jewish-cemetery-falls-into-disrepair>

Podpora udržitelného rozvoje města Gjakova

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Statutární město Pardubice	Kosovo	Gjakova	2009

Popis mise:

Po prvních dvou projektech na Balkáně, během nichž město Pardubice, společně s partnerským holandským městem Doetinchem, pomohly bulharskému Perniku se zefektivňováním chodu úřadu a zaváděním elektronických služeb, se tentokrát jako první české město pokusily navázat spolupráci s obcí v Kosovu. Projekt, jehož partnerem bylo i Mezinárodní poradenské centrum obcí (MEPCO) a na nějž významně finančně přispělo i Ministerstvo zahraničních věcí ČR, byl zaměřen na spolupráci mezi odborníky a zaměstnanci dvou municipalit – města Pardubice a Gjakova.

Město Gjakova bylo vybráno proto, že má podobné parametry jako Pardubice (mj. také cca 90 000 obyvatel). Pardubice samy v minulosti čerpaly informace o řízení veřejné správy u měst, které měly dlouholeté zkušenosti s fungující demokracií, a tuto pomoc se rozhodly vrátit tam, kde funkční veřejnou správu teprve budují. Hlavní cíl projektu spočíval v posílení znalostí zaměstnanců městských úřadů a volených zástupců obcí v oblasti udržitelného rozvoje města (tj. dlouhodobého, komplexního hospodářského růstu, který podporuje sociální stabilitu – např. snižuje nezaměstnanost – a zároveň zkvalitňuje životní prostředí ve městech). Za tímto účelem bylo uspořádáno několik vzdělávacích seminářů a vzájemné návštěvy delegací obou měst.

Poprvé letěli zástupci Pardubic do Kosova, aby se seznámili s tamní situací, na druhé setkání přijeli gjakovští radní do Pardubic. Sešli se s nimi i zástupci firem a pracovníci z CzechInvestu, Krajské hospodářské komory či Úřadu práce. Dále byla v rámci projektu zprostředkována přímá zkušenost z doby ekonomické a politické tranzice v ČR a bylo předáno know-how v oblasti samosprávných činností a tzv. dobrého vládnutí (good governance). Součástí projektu byla i aktualizace rozvojového plánu města Gjakova (např. vybudování průmyslové zóny) a snaha o zlepšení spolupráce s podnikateli a investory z tuzemska i zahraničí, tedy úkol, s nímž má město Pardubice již bohaté zkušenosti.

Rozpočet: 584 600 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/prehled_projektu_zrs_cr_v_kosovu.html

Projekt PODPORA UDRŽITELNÉHO ROZVOJE MĚSTA GJAKOVA. [online]. [26. 11. 2013].

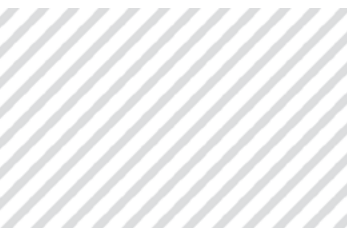
Dostupné z WWW: <http://old.pardubice.eu/projekty/projekty-mesta/gjakovo.html>

Pardubice předávají zkušenosti s veřejnou správou městům na Balkáně. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.pardubice.eu/urad/radnice/pro-media/tiskove-zpravy/pardubice-predavaji-zkusenosti-s-verejnou-spravou-mestum-na-balkane/>

Pardubická radnice pomáhala v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/pardubicka-radnice-pomahala-v-kosovu20091004.html

Podpora integrace sluchově postižených do společnosti

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Člověk v tísni, o.p.s	Kosovo	celé Kosovo	2010—2011

Popis mise:

Podle odhadů mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) žije na území Kosova přibližně 15 000—20 000 lidí neslyšících či s poruchami sluchu a řeči. Kosovská Asociace neslyšících odhaduje počet zcela neslyšících na 7000—8000 a svůj odhad zdůvodňuje četným výskytem post-válečného traumatu, nevyhovujícími životními podmínkami, nemocemi a nedostatečnou léčbou (resp. špatnou kvalitou zdravotnictví). Mezi nejvýznamnější překážky v integraci těchto obyvatel do společnosti patří obtíže při získávání potřebných informací a omezené možnosti přístupu k různým službám a způsobům sebevzdělávání. Další překážkou je komplikovaná komunikace s majoritní částí společnosti – dorozumění se s oficiálními představiteli obce či státními úředníky.

Tento projekt Člověka v tísni podporuje začleňování sluchově postižených do společnosti a to především skrze podporu výuky znakového jazyka (tzv. Kosovo Sign Language – KosSL, který aktivně při komunikaci používá až 8000 postižených), vzájemné komunikace a koordinace uvnitř komunity neslyšících a také zvýšení povědomí postižených o svých občanských právech. Dále projekt sluchově postiženým lidem pomáhá prosazovat právo na užívání znakového jazyka a podporuje vznik státní agentury zajišťující tlumočení do znakového jazyka pro neslyšící.

Kromě několika odborných workshopů, realizovaných v jednotlivých lokálních centrech, je zorganizováno setkávání zástupců neslyšících z regionů s cílem sdílení potřebných zkušeností a informací v rámci Kosova. Kosovská komunita neslyšících je aktivní, spolupracující na základě jednotlivých sdružení vznikajících na lokální úrovni (obec, kraj). Často jsou zakládány „kluby“, ve kterých se postižení setkávají, sdílejí potřebné informace nebo organizují zájmové a vzdělávací aktivity. Kosovská Asociace neslyšících je zastřešující nevládní organizací, která reprezentuje 11 místních sdružení a jejímž hlavním cílem je podpora vzdělávacích aktivit svých členů. Bohužel organizace neustále bojuje s nedostatkem financí, studijních materiálů a technického vybavení.

Podobný projekt:

Rozvoj tlumočnických služeb a informovanosti neslyšících v Kosovu

Podpora integrace zrakově postižených do společnosti I a II

Rozpočet: 1 400 000 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/prehled_projektu_zrs_cr_v_kosovu.html

Podpora integrace sluchově postižených do společnosti, Kosovo. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/kosovo/podpora-integrace-sluchove-postizenych-do-spolecnosti-kosovo.htm>

Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

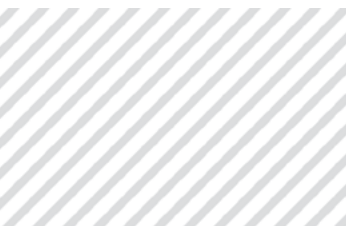
Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/prehled_projektu_zrs_cr_v_kosovu.html

Report of the status of Deaf people in Republic of Kosovo. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.finlandkosovo.org/public/download.aspx?ID=60612&GUID=%7BFA9311EC-924D-4675-84EC-4BCB11BCA06D%7D>

Sign language breaks the news in Kosovo. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.osce.org/kosovo/57568>

Podpora integrace zrakově postižených do společnosti I a II

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Člověk v tísni, o.p.s., Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené, Kosovská organizace nevidomých	Kosovo	Priština + některá další města v Kosovu	2011—2012

Popis mise:

Integrace zdravotně postižených do kosovské společnosti je v současné době jednou z největších sociálních výzev nově vzniklého balkánského státu, situace zrakově postižených patří přitom mezi nejkomplicovanější. Kosovo teprve nedávno začalo fungovat jako samostatný stát, a tak se koncepce v oblasti péče o postižené teprve plánuje. Asociace nevidomých a slabozrakých v Kosovu eviduje asi 5 tisíc lidí se zrakovým handicapem. Zatím tu je jen jediná speciální škola v Prištině. Pomoci nevidomým by měl v této malé zemi i dvouletý projekt Člověka v tísni, který financuje také Česká rozvojová agentura a Evropská komise. Hlavní zaměření projektu spočívá ve vypracování strategie začlenění zrakově postižených na pracovní trh, neboť prostředky nevidomých jsou značně omezené (invalidní důchod od státu činí cca 45 eur), stejně jako možnost ucházet se o zaměstnání. Projekt myslí i na sociální rehabilitaci lidí, kteří o zrak přijdou v pozdějším věku.

Zástupci partnerské organizace nevidomých navštívili v červnu 2011 Českou republiku, aby načerpali zkušenosti nevidomých v ČR. V rámci pokračování projektu byla v roce 2012 naopak vyslána delegace profesorů Deylova ústavu do Kosova a také byla předána výpočetní technika s vybavením pro nevidomé a slabozraké, jako např. braillové řádky, elektronické organizéry, kamerové lupy a další pomůcky. Toto vybavení je využíváno v 10 pobočkách Kosovské asociace nevidomých v 10 městech Kosova. Kromě toho bylo vyškoleny 30 školitelů a následně i přes 300 nevidomých osob v užívání IT, braillova písma a orientace v prostoru. Navíc byla vytvořena albánská hlasová syntéza, která umožňuje různým přístrojům používaným nevidomými, číst psané texty v albánštině pomocí digitální simulace lidského hlasu. V současné době se zúčastnění aktéři soustředí na prosazení zákona, díky kterému by získali nevidomí v Kosovu lepší postavení.

Podobný projekt:

Studijní cesta nevidomých studentů na konzervatoř Jana Deyla
Podpora školy pro zrakově postižené v Peji/Peć
Podpora integrace sluchově postižených do společnosti

Rozpočet: 5 950 000 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR v Kosovu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/prehled_projektu_zrs_cr_v_kosovu.html

Nevidomým v Kosovu má pomoci i projekt Člověka v tísni. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/909658

Integrace zrakově postižených do společnosti. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/kosovo/podpora-integrace-zrakove-postizenych-do-spolecnosti.htm>

Zdroje fotografií:

Students Restore Jewish Cemetery in Pristina. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.balkaninsight.com/en/article/students-restore-jewish-cemetery-in-pristina>

Restored Jewish Cemetery Falls into Disrepair. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.balkaninsight.com/en/article/restored-jewish-cemetery-falls-into-disrepair>

Integrace zrakově postižených do společnosti. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/kosovo/podpora-integrace-zrakove-postizenych-do-spolecnosti.htm>

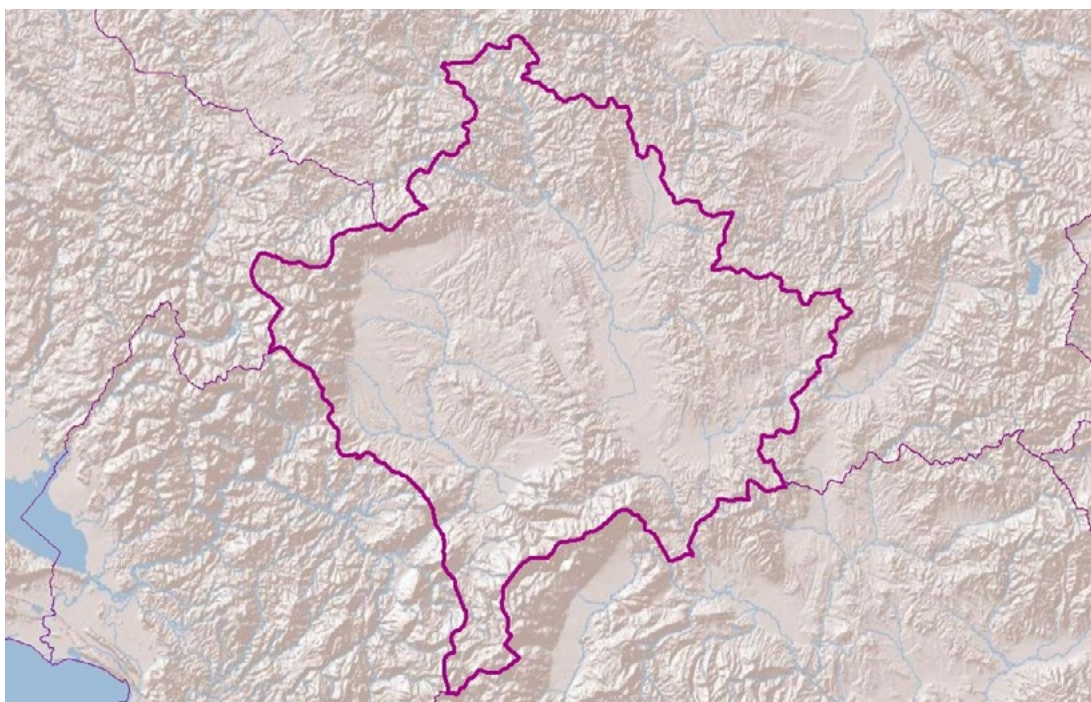
Projekt PODPORA UDRŽITELNÉHO ROZVOJE MĚSTA GJAKOVA. [online]. [26. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <http://old.pardubice.eu/projekty/projekty-mesta/gjakovo.html>

PRACOVNÍ LISTY

1) Do slepé mapy zakreslete::

- sousedící státy
- hlavní město Kosova
- města: Peć, Kosovská Mitrovice, Prizren
- pohoří Prokletije
- nížiny: Metochije, Kosovo pole
- řeka Jižní Morava

2) Kosovo na politické mapě světa

- oficiální název: _____
- politické zřízení: _____
- vznik samostatného státu: _____
- 3 příklady zemí, které uznaly nezávislost Kosova: _____
- 3 příklady zemí, které samostatnost Kosova neuznávají: _____

3) Doplňte do tabulky základní údaje:

	Kosovo
počet obyvatel	
hustota zalidnění	
úřední jazyky	
zastoupená etnika + procentuální zastoupení	
náboženství	
gramotnost	

4) Historie – objasněte následující pojmy, zaznačte na časovou osu:

O

- 6. stol. př. n. l.: _____
- 15. stol.—1912: _____
- 1918—1945: _____
- r. 1945: _____
- r. 1991: _____
- r. 1999: _____
- r. 2008: _____

5) Doplňte chybějící údaje:

HDP/ os.			
skladba HDP	služby	%	
	průmysl	%	
	zemědělství	%	
nerostné suroviny			

6) Charakterizujte potenciál pro rozvoj Kosova

7) Vypište hlavní problémy, se kterými se Kosovo potýká:

8) Na základě přiložených odkazů zkuste zodpovědět na následující otázky:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/kosovo/index.html

a) Vyberte správné odpovědi:

1) Z hlediska zahraniční rozvojové spolupráce patří Kosovo mezi země:

- programové
- projektové

2) Mezi další země této kategorie dále patří:

- Afghánistán
- Palestinská autonomní území
- Bosna a Hercegovina
- Srbsko
- Gruzie
- Mongolsko
- Kambodža
- Etiopie
- Moldavsko

3) Mezi hlavní sektory, ve kterých ČR v Kosovu působí patří:

- sociální služby
- zásobování vodou
- výroba a dodávka energie
- dopravní infrastruktura
- vzdělávání
- obchod
- sektor zemědělství
- sanitace

b) Vyberte si jeden z projektů realizovaných v roce 2012 a stručně charakterizujte:

PRACOVNÍ LISTY – KOSOVO – ŘEŠENÍ

1) Do slepé mapy zakreslete:

2) Kosovo na politické mapě světa:

Republika Kosovo; parlamentní republika; r. 2008; uznaly: př. ČR, Nový Zéland, Afghánistán (celkem: 99); neuznávají: př. Slovensko, Egypt, Jamajka (celkem: 11).

3) Doplňte základní údaje:

	Kosovo
počet obyvatel	1 836 529
hustota zalidnění	168,7 ob/km ²
úřední jazyky	albánština, srbština
etnická struktura+ procentuální zastoupení	Albánci (90 %), Srbové (7 %)
náboženství	islám, pravoslavné, římskokatolické
gramotnost	91,9 %

4) Historie:

- 6. stol. př. n. l.: příchod srbských kmenů (Slované)
- 15. stol.—1912: nadvláda Turků (Osmanská říše)
- 1918—1945: Království Srbů, Chorvatů a Slovinců
- r. 1945: autonomní území : Kosovo a Metochije
- r. 1991: Kosovo vyhláší nezávislost – bez mezinárodního uznání
- r. 1999: bombardování Jugoslávie
- r. 2008: nezávislý stát Kosovo

6) Charakterizujte potenciál pro rozvoj Kosova:

- nerostné suroviny, mladá věková struktura
- cestovní ruch (přírodní podmínky, památky)

5) Doplňte chybějící údaje

HDP/ os.	7 400 USD		
skladba HDP	služby	64,5 %	
	zemědělství	12,9 %	obilniny, ovoce, zelenina, brambory, mléčné výrobky, víno
	průmysl	22,6 %	těžební, kovo + dřevozpracovatelský, energetický
nerostné suroviny	nikl, chrom, olovo, zinek, stříbro, resp. hnědé uhlí (lignit) a bauxit		

7) Hlavní problémy, se kterými se Kosovo potýká: nezaměstnanost, korupce, národnostní problémy, zastaralý průmysl

8)a)

- 1) projektové
- 2) Gruzie, Kambodža, Palestinská autonomní území, Srbsko
- 3) sociální služby, vzdělávání, zásobování vodou, sanitace

KDE A JAK ČESKÁ REPUBLIKA POMÁHÁ KOSOVO

Projekt „Kde a jak Česká republika pomáhá“ je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Více informací a příkladů projektů rozvojové spolupráce naleznete na webových stránkách projektu „Kde a jak Česká republika pomáhá“:

<http://geoinformatics.upol.cz/app/rozvoj/>

Autor: Mgr. Jiří Pánek (jiri.panek@upol.cz)

Spoluautor: Mgr. Michal Rigel

Pracovní listy: Bc. Marcela Fiedorová a Mgr. Eva Málková

Grafické zpracování: MgA. Iva Hrubošová

Vydala: Katedra rozvojových studií,
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
(development.upol.cz)

Neprošlo jazykovou korekturou.

Zdroje satelitního snímku: Esri, USGS

Olomouc 2013

Projekt je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

